

Бердянський державний педагогічний університет
Факультет дошкільної, спеціальної та соціальної освіти
Кафедра соціальної роботи та інклюзивної освіти

Пояснювальна записка
до дипломного проекту (роботи)
магістр
(освітній ступінь)

на тему
**“ПРОФІЛАКТИКА ТА ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЛЯ В
ПЕРІОД КРИЗИ”**

Виконала: здобувач вищої освіти другого
(магістерського) рівня вищої освіти
II курсу, групи М22СР
Галузь знань 23 Соціальна робота
спеціальності 231 “Соціальна робота”
Освітньо-професійна програма:
«Соціальна педагогіка»

Швачова Надія Юріївна

Керівник: к.пед.н. **Петровська К.В.**

Рецензент: к.пед.н., доцент **Тургенєва А.О.**

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОФІЛАКТИКИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УКРАЇНІ	8
1.1. Характеристика системи профілактики домашнього насильства в Україні	8
1.2. Домашнє насильство під час кризи: виклики нових реалій.....	21
Висновки до першого розділу	28
РОЗДІЛ 2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ	30
2.1. Дослідження ставлення жінок до проблеми домашнього насильства	30
2.2. Моделювання комплексу заходів щодо профілактики та протидії домашнього насильства в період кризи.....	38
Висновки до другого розділу	47
ВИСНОВКИ	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	52
ДОДАТКИ	63

ВСТУП

Суспільство ХХІ століття, відповідно до вимог суспільства рівних можливостей, має усвідомити, що домашнє насильство є не лише проблемою окремих його членів, але і усього суспільства в цілому.

Проблема домашнього насильства та його профілактики є предметом обговорень Україні давно – зокрема від часу прийняття ЗУ “Про попередження насильства в сім’ї” (2001р.) [34] та надто – з прийняттям ЗУ “Про запобігання та протидію домашньому насильству” (2018р.) [24].

Попри це статистичні дані свідчать про суттєві економічні втрати України від наслідків вчинення домашнього насильства, кількість фіксації випадків якого продовжує зростати попри криміналізацію цього явища: біля 30 тисяч звернень до відділів травматології, 40 тисяч викликів лікарів на рік, 100 тис. днів госпіталізації. Водночас, лише 10 % постраждалих звертаються за допомогою. Згідно із зафіксованими випадками: понад 3 мільйони дітей в Україні щорічно стають свідками або вимушеними учасниками випадків домашнього насильства; майже 70% жінок страждають від різних форм знущань і принижень; близько 1,5 тис. жінок помирають від рук власних чоловіків [1].

Водночас дослідження свідчать, що попри окреслені економічні і психологічні втрати від домашнього насильства, є й наслідки “віддалені у часі”: діти постраждалих матерів у 6 разів частіше здійснюють суїцидальні спроби; половина дітей цієї категорії у подальшому зловживають наркотичними речовинами; майже 100% матерів, постраждалих від домашнього насильства народжують хворих дітей. Проте, лише 10% постраждалих звертаються за допомогою [1]. Так, за результатами дослідження Інституту демографії і соціальних досліджень на замовлення Фонду народонаселення ООН виявилось, що щорічно 1,1

млн українок стикаються з фізичною та сексуальною агресією в сім'ї, але більшість з них мовчать [1].

Отже, можемо стверджувати, що у контексті завдань профілактики домашнього насильства в Україні, попри прийнятий “Порядок взаємодії суб’єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі” [23] зусилля залишаються недостатніми. Зокрема, мобільні бригади, через обмеженість бюджетних коштів у провінційних містах, зазвичай, діють лише на папері; продовжують спостерігатися випадки недостатньої компетентності щодо розпізнавання певних видів домашнього насильства або навіть його толерування представниками служб, які мають захищати осіб від цієї протиправної поведінки щодо них.

Також, на жаль, поширеною стала “традиція” здійснювати профілактичні заходи щодо профілактики домашнього насильства та насильства за ознакою статі лише у межах Міжнародної акції “16 днів проти насильства” та із застосуванням усталених методів (соціальна реклама, фотовиставки, бесіди тощо).

Окреслена ситуація свідчить про існування *суперечностей* між:

- декларацією державою Україна захисту особистості від усіх форм насильства (у тому разі у сім'ї) та гострим станом проблеми домашнього насильства в українському суспільстві;
- між розробленою концепцією протидії домашньому насильству на основі взаємодії різних суб’єктів та недостатнім рівнем її реалізації;
- між ступенем вагомості профілактики у запобіганні домашньому насильству та ролі освітніх закладів як провідних інститутів соціалізації та, переважно, формальному й епізодичному її здійсненню у відповідних установах.

І без того масштабна проблема домашнього насильства загострюється у зв’язку з поточною пандемією COVID-19. З огляду на те, що в деяких країнах знову вводиться жорсткий карантин, а в інших і далі

застосовуються спеціальні заходи, такі як віддалена робота вдома, важливо пам'ятати, що для багатьох жінок дім може виявитися найнебезпечнішим місцем з-поміж усіх інших. Також потрібно згадати про війну, яка триває в нашій країні. Будь-які потрясіння в суспільстві, особливо такі серйозні, як війна, призводять до збільшення випадків насильства. Згідно з опитуванням ОБСЄ у 2022 році, в українських сім'ях, що знаходяться на територіях де ведуться активні бойові дії та тимчасово опинилися в окупації вдвічі частіше трапляються випадки фізичного та сексуального насильства, ніж в інших родин.

На часі вченими та практиками ведуться розвідки у напряму дослідження цієї актуальної проблеми. Різноманітним її аспектам присвячено низку наукових праць. Методологічною основою магістерського дослідження виступають праці М. Богачевської, Т. Говорун, О. Кікінежді, О. Кісь, Т. Марценюк, Н. Пушкарьової, Т. Семашко та ін., присвячені дослідженням гендеру, гендерної ідентичності, гендерних ролей. Слід також виділити роботи та наукові розвідки А. Андрєєвої, Г. Божович, Н. Гнатюк, Л. Максименко, О. Черепанової та ін., в яких розглядається проблема гендерно обумовленого насильства та В. Бондаревської, І. Зверєвої, К. Кальницької, А. Скрупської, О. Савчук, в яких висвітлені соціально-психологічні та соціально-педагогічні технології роботи з особами, які зазнали/вчинили насильство.

Різні аспекти гендеру, подолання дискримінації та протидії нерівності відображені у роботах: А. Герц, Л. Гонюкова, І. Грицай, О. Вороніна, С. Євченко, С. Іванченко, А. І. Кочергіна, Г. Качинська, М. Маєрчик, О. Максимов, Т. Мельник, Л. Кобелянська, М. Собко, Л. Степанова, В. Хмелько, Н. Хмелько.

Обґрунтуванню проблеми попередження жорстокого ставлення до дітей присвячені праці В. Боровик, Т. Кир'язова, С. Тадіян та ін.; виділенню основ соціально-правового захисту дітей від жорстокості –

В. Голіна, О. Іващенко, Г. Черепанова; аналізу зарубіжного досвіду попередження явища жорстокості щодо дітей – С. Айропетова, З. Зайцева, В. Железна, І. Зверєвої, О. Пилипенко, О. Романова та ін.; визначенню загальних питань превентивного виховання з проблеми негуманної поведінки дорослих щодо дітей – О. Доукіної, А. Зубко, В. Оржеховської, Л. Пономаренко, В. Постовий, Н. Стрельникова, П. Щербань та ін.); виділенню окремих аспектів соціально-педагогічної діяльності щодо подолання жорстокого ставлення до дітей – Н. Заверико, І. Зверєвої, А. Капської, О. Караман, Л. Міщик, А. Мудрик, І. Трубавіної та ін.).

Однак, незважаючи на значну увагу вітчизняної та міжнародної спільноти, державних структур, закордонних та вітчизняних науковців до цієї проблеми, залишаються деякі аспекти цієї проблеми, які неможливо передбачити заздалегідь, адже кожен випадок унікальний і вимагає високого професіоналізму і здатності орієнтуватися у вирії мінливих подій.

Актуальність зазначеної проблеми зумовила вибір теми дослідження **«Профілактика та протидія домашнього насилля в період кризи»**.

Мета – обґрунтувати теоретико-практичні засади проблеми домашнього насилля, визначити та змодельовати комплекс заходів його профілактики та протидії в період кризи.

Визначена мета обумовила вирішення таких завдань дослідження:

1. З'ясувати сутність домашнього насильства як актуальної наукової проблеми.
2. Схарактеризувати систему профілактики домашнього насильства в Україні.
3. Виявити особливості домашнього насильства під час кризи.
4. Дослідити ставлення жінок до проблеми домашнього насильства.

5. Визначити та змоделювати комплекс заходів щодо профілактики та протидії домашнього насильства в період кризи.

Об'єкт дослідження – профілактика та протидія домашнього насильства.

Предмет дослідження – комплекс заходів щодо профілактики та протидії домашнього насильства в період кризи.

Для вирішення поставлених завдань використовувався комплекс *методів: теоретичні* – порівняльний, логічний аналіз правової, соціологічної, психологічної, соціально-педагогічної літератури з досліджуваної проблеми з метою виявлення теоретичних та законодавчих аспектів проблеми домашнього насильства; контент-аналіз державних документів для окреслення законодавчої бази; *емпіричні* – контент-аналіз документів, статистичні методи обробки емпіричних даних, інтерпретація та узагальнення результатів дослідження для збору інформації щодо наявного рівня проблеми домашнього насильства в Україні та виявлення основних механізмів державної політики з профілактики та протидії вищезазначеного явища.

Структура магістерської роботи: Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 70 сторінок, із них основного тексту – 51 сторінок.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі запропоновано шляхи розв'язання проблеми профілактики та протидії домашнього насильства, що знайшло своє відображення у її теоретико-методичному обґрунтуванні та моделюванні цього процесу. Результати теоретичного та експериментального дослідження засвідчили досягнення мети, розв'язання поставлених завдань, що є підставою для таких висновків:

Теоретичний аналіз джерельної бази дослідження дозволив нам визначити те, що головними документами-путівниками у питанні профілактики та протидії домашньому насиллю є Стамбульська Конвенція, Закон України “Про запобігання та протидію домашньому насильству”.

Розвідки у полі досліджуваної проблеми дали можливість нам визначити сутність поняття протидія домашньому насиллю як систему заходів, що здійснюються органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, та спрямовані на підвищення рівня обізнаності суспільства щодо форм, причин і наслідків домашнього насильства, формування нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки у приватних стосунках, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед до постраждалих дітей, викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються.

Визначено, що центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є Міністерство соціальної політики України.

З'ясовано, що на сьогоднішній день перспективними напрямками профілактики домашнього насильства є популяризація здорового способу

життя; популяризація нетерпимості до явища домашнього насильства та організація психологічної допомоги як постраждалим, так і кривдникам.

Аналіз практики протидії та профілактики домашнього насилля показав, що попри позитивні зрушення у напрямку вирішення проблеми домашнього насилля, це питання все ще залишається досить актуальним, адже вона висвітлює дисгармонію і перекося, що існують у взаєминах у суспільстві. А також, що крім існуючих прогалин в законодавстві також гостро стоїть проблема високого ступеня латентності потерпілих від домашнього насилля.

Здійснено дослідження особливостей впливу на поширеність цієї проблеми у суспільстві у період кризи в Україні, яка викликана спочатку запровадженими карантинними заходами через пандемію COVID-19 та повномасштабним вторгненням країни агресора на територію України. Отримані дані свідчать про те, що не зважаючи на зміщення фокусу уваги на подолання кризових станів, проблема домашнього насильства, з якою вітчизняна й міжнародна спільнота та громадськість активно працювала в останні роки нікуди не поділась. Навпаки, сьогодні вона набуває більш загрозливих форм.

На етапі констатації ми здійснили опитування протягом лютого-травня 2022 року серед 270 жінок віком від 18 до 65 років, які мають досвід сімейного життя в офіційно зареєстрованому або цивільному шлюбі. Опитування носило анонімний характер та складалося з кількох розділів: обізнаність жінок щодо проблеми домашнього насилля; поширеність видів та форм домашнього насилля; з'ясування причин насильницької поведінки в родині; оцінка профілактичної роботи та протидії з боку органів влади та державних соціальних інституцій.

Результати первинного статистичного аналізу дозволяють отримати уявлення про ставлення та обізнаність жінок щодо проблеми домашнього насильства. А також, що необхідна розробка та моделювання комплексної системи соціальних заходів щодо захисту прав людини в сімейній сфері і

щодо профілактики та протидії домашнього насильства, в тому числі і в період кризи.

Визначено, що протидіяти домашньому насильству можна лише широким спектром напрямів роботи. Процес має носити комплексний характер, орієнтуючись на пошук та інтеграцію зусиль різноманітних державних і недержавних структур.

Розроблена в ході дослідження модель вміщує в собі профілактичні програми, які розподілені по 4 блоках (норми та цінності, безпечні середовища, заходи реагування та надання підтримки, навчання та формування життєвих навичок), в залежності від етапу та завдання профілактики. Ядром розробленої моделі виступає повний цикл профілактичних заходів, який включає в себе: визначення проблеми, аналіз, розробка стратегії, прийняття впровадження.

З'ясовано, що для забезпечення ефективної реалізації розробленої моделі попередження та профілактики домашнього насильства важливу роль відіграють громадські організації. Саме вони виступають ініціаторами розробки та реалізації програм, спрямованих на подолання цієї проблеми. У свою чергу органи влади повинні заохочувати на усіх рівнях співпрацю із громадськими організаціями, включаючи надання матеріально-технічної та фінансової підтримки. Також необхідним є сприяння розвитку системи консультативних центрів, груп самопідтримки, служб безоплатної правової допомоги, розширенню мережі кризових центрів та притулків для потерпілих від насильства, створенню системи центрів допомоги для координації дій щодо збору інформації та надання послуг потерпілим.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми сімейного насильства: монографія / Перцева Т.О., Огоренко В.В., Кожина Г.М., Зеленська К.О., Носов С.Г., Терьошина І.Ф., Гненна О.М., Мамчур О.Й., Тимофєєв Р.М., Шорніков А.В.; за заг. ред. проф. Т.О.Перцевої та проф. В.В. Огоренко. Дніпро, 2021. 188 с.
2. Бабенко А. М., Босак К. С. Профілактика домашнього насильства: реалії та перспективи / Організаційно-правові засади запобігання домашньому насильству: реалії та перспективи: матеріали круглого столу, 31 травня 2019 р. / за ред. О.П. Рябчинської. Запоріжжя: КПУ, 2019. 174 с. / С. 24-27. Режим доступу : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/>
3. Блага А. Б. Насильство в сім'ї : кримінологічний вимір, детермінація, запобігання : дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2014. 496 с.
4. Бондаровська В.М. Комплексна Програма корекційної роботи з чоловіками, які вчиняють насильство або належать до групи ризику щодо його вчинення: [інформаційно-методичні матеріали] / за заг. ред. В.М. Бондаровської, Т.В. Журавель, Ю.В. Пилипас. К.: ТОВ «Видавничий дім «Калита», 2014. 284 с.
5. Бондаровська В.М. Комплексна програма корекційно-реабілітаційної роботи з дівчатами (14-18 років) та жінками, які пережили насильство або належать до групи ризику: [інформаційно-методичні матеріали] / за заг. ред. В.М.Бондаровської, Т.В.Журавель, Ю.В.Пилипас. К.: ТОВ «Видавничий дім «Калита», 2014. 528 с.
6. Веб сайт інформаційної кампанії «Говори проти насильства» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://bezpekavdoma.com/>.
7. Возняк Я. Проблема домашнього насильства в Україні: на чий стороні соціум? Електронне джерело. Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/6941/1/99.pdf>

8. Галай А. О., Галай В. О., Головка Л. О., Муранова В. В. Міжнародний досвід попередження та протидії домашньому насильству. Київ : КНТ, 2014. 243 с.
9. Галай А. О., Гречанюк С. К., Шамрук Н. Б. Взаємодія суб'єктів протидії насильству в сім'ї: монографія. Чернігів : Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2013. 174 с.
10. Ганді М. Педагогіка ненасильства / пер. з англ., вст. нарис та упоряд. В. А. Василенка. Вид. 2-ге, допов. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2016. 400 с.
11. Гендерно-обумовлене насильство в регіонах, які постраждали від конфлікту. Звіт за результатами дослідження / Укр. центр соц. реформ. Київ, 2015. 70 с.
12. Герасименко Г. Гендерна рівність та відповідь на домашнє насильство в приватному секторі: заклик до дії. UNFPA Ukraine. 2019. 65 с. URL: <https://ukraine.unfpa.org/uk/BADV2019>.
13. Горбова Г. О., Галуцько В. В. Адміністративно-правове регулювання протидії насильству в сім'ї : монографія. Київ : Ін-т публіч. права, 2016. 226 с.
14. Грозівський І. М. Світовий досвід запобігання домашньому насильству (історико-правовий аспект) / Організаційно-правові засади запобігання домашньому насильству: реалії та перспективи: матеріали круглого столу, 31 травня 2019 р. / за ред. О. П. Рябчинської. Запоріжжя: КПУ, 2019. С. 46-50. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/>
15. Гузій О. В. Як зупинити насильство над дітьми та підлітками: системна роль лікарів. Український медичний часопис, 2018. URL: <https://www.umj.com.ua/article/121688/yak-zupiniti-nasilstvo-nad-ditmi-ta-pidlitkami-sistemna-rol-likariv> (дата звернення: 10.03.2022).
16. Гумін О. Зарубіжний досвід запобігання сімейно-побутовим насильницьким злочинам щодо жінок правоохоронними органами // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки: збірник наукових праць. 2016 р. № 855. С. 504.

17. Дащенко О. В. Правові засади запобіганню домашньому насильству: сьогодення та перспективи / Організаційно-правові засади запобігання домашньому насильству: реалії та перспективи: матеріали круглого столу, 31 травня 2019 р. / за ред. О. П. Рябчинської. Запоріжжя: КПУ, 2019. С. 55-54. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/>
18. Декларація про викорінювання насилля щодо жінок від 20 грудня 1993 року [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_506.
19. Денисова Т. А., Шеремет О. С. Роль управління освіти міської ради у запобіганні домашньому насильству / Організаційно-правові засади запобігання домашньому насильству: реалії та перспективи: матеріали круглого столу, 31 травня 2019 р. / за ред. О. П. Рябчинської. Запоріжжя: КПУ, 2019. С. 59-61. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/>
20. Джудит Герман. Психологічна травма та шлях до видужання. Наслідки насильства - від знущань у сім'ї до політичного терору. Видавництво Старого Лева. 2015. 416 с.
21. Журавель Т., Кочемировська О., Ясеновська М. Попередження, виявлення і подолання випадків насильства та жорстокого поводження з дітьми: Методичний посібник для освітян. Київ: ТОВ «К.І.С.», 2010 р. С. 97-128.
22. За домашнє насильство — за грати: Як в Україні та світі борються зі знущанням у родині. URL: <http://biloteg.org.ua/wp-content/uploads/2020/01/Nasylstvo.pdf> (дата звернення: 03.06.2021).
23. Забезпечення діяльності мобільних бригад соціально-психологічної допомоги як спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб від домашнього насильства. Методичний посібник. К. 2020. 190 с.
24. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» // Офіційний вісник України від 19.01.2018р., № 6, стор. 16, стаття 245, код акта 88767/2018.

25. Запобігання домашньому насильству : метод. посіб. для працівн. міліції / Т. О. Проценко, О. І. Логвиненко, І. П. Багаденко та ін. Київ : ДНДІ МВС України, 2009. 160 с.
26. Запобігання та протидія проявам насильства: діяльність закладів освіти. Навчально-методичний посібник / Андрєєнкова В. Л., Байдик В. В., Войцях Т. В., Калашник О. А. та ін. К.: ФОП Нічога С.О. 2020. 196 с.
Електронне джерело. Режим доступу : <https://www.unicef.org/ukraine/sites/unicef.org.ukraine/files/2020>
27. Захист прав дітей в умовах децентралізації влади в Україні. Щорічна державна доповідь про становище дітей в Україні за підсумками 2019 року / ДУ «Державний інститут сімейної та молодіжної політики». Київ, 2020. С. 69.
28. Звіт “Домашнє насильство в умовах війни: I півріччя 2022 року”. Режим доступу: URL: <https://jurfem.com.ua/wp-content/uploads/2022/09/pdf> .
29. Звіт за результатами дослідження «Доступ до правосуддя постраждалих від домашнього насильства у період пандемії». Режим доступу: URL: <https://jurfem.com.ua/wp-content/uploads/2021/11.pdf>
30. Ігрушко А. Ю. Роль та перспективи участі освітніх установ у запобіганні домашньому насильству / Організаційно-правові засади запобігання домашньому насильству: реалії та перспективи: матеріали круглого столу, 31 травня 2019 р. / за ред. О. П. Рябчинської. Запоріжжя: КПУ, 2019. С. 70-73. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/>
31. Інформаційно-методичні матеріали та аналіз нормативно-правової бази з питань попередження насильства над дітьми в сім’ї та поза нею / В. О. Брижик, Т. В. Журавель, О. О. Кочемировська та ін.; за заг. ред. Т. В. Журавель, Г. О. Христової. Київ: ТОВ «К.І.С.», 2010. 238 с.
32. Клепка Д. І. Деякі кримінальні процесуальні аспекти запобігання домашньому насильству / Організаційно-правові засади запобігання домашньому насильству: реалії та перспективи: матеріали круглого столу,

- 31 травня 2019 р. / за ред. О. П. Рябчинської. Запоріжжя: КПУ, 2019. С. 83-86. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/>
33. Колодяжний М. Г. Стратегії запобігання домашньому насильству в Україні / Організаційно-правові засади запобігання домашньому насильству: реалії та перспективи: матеріали круглого столу, 31 травня 2019 р. / за ред. О. П. Рябчинської. Запоріжжя: КПУ, 2019. С. 96-99. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/>
34. Коментар до ЗУ "Про запобігання та протидію домашньому насильству" / кол. авт. ; за заг. ред. К. Б. Левченко, К. В. Павліченко, В. В. Чернея. Київ : МВС України ; Нац. акад. внутр. справ, 2020. 396 с.
35. Комплексна Програма корекційної роботи з чоловіками, які вчиняють насильство або належать до групи ризику щодо його вчинення: інформаційно-методичні матеріали / за заг. ред. Бондаровської В. М., Журавель Т. В., Пилипас Ю. В. К.: ТОВ «Видавничий дім «Калита», 2014. 284 с.
36. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію усіх форм дискримінації стосовно жінок від 18 грудня 1979 року [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207.
37. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 року [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
38. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція). Довідник для членів парламенту: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://rm.coe.int/1680096e45>.
39. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства від 25 жовтня 2007 року [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_92.
40. Леоненко Т. Є. Значення релігійної культури в запобіганні злочинам, вчиненим у сфері сімейних відносин / Організаційно-правові засади

- запобігання домашньому насильству: реалії та перспективи: матеріали круглого столу, 31 травня 2019 р. / за ред. О. П. Рябчинської. Запоріжжя: КПУ, 2019. С. 103-107. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/>
41. Лесько Н. В. Класифікація суб'єктів попередження насильства в сім'ї. Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави : матер. VI Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Львів, 30 трав. 2017 р.). Львів, 2017. С. 50–51.
42. Лесько Н. В. Колізії застосування спеціальних заходів з попередження насильства в сім'ї. Сучасний конституціоналізм: проблеми теорії та практики : матер. наук. семінару (м. Львів, 23 черв. 2017 р.). Львів, 2017. С. 146-150.
43. Лисенко Т. В. Міжнародний зарубіжний досвід протидії домашньому насильству / Організаційно-правові засади запобігання домашньому насильству: реалії та перспективи: матеріали круглого столу, 31 травня 2019 р. / за ред. О. П. Рябчинської. Запоріжжя: КПУ, 2019. С. 110-112. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/>
44. Лисенко Ю. Соціально-педагогічна профілактика насильства стосовно людей похилого віку в інформаційному суспільстві. Електронне джерело. Режим доступу : <https://pedscience.sspu.sumy.ua/wpcontent/uploads/2018/03/28.pdf>
45. Лісова М.С. Попередження та протидія насильству в сім'ї. Київ: Департамент освіти і науки виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), 2015. 92 с.
46. Методичний посібник для фахівців, які впроваджують корекційні програми для осіб, які вчинили насильство в сім'ї / Мустафаєв Г. Ю., Довгаль І. І. Київ, 2011. 192 с.
47. Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству: Лист МОН від 18.05.2018 р. № 1/11-5480. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS30017> (дата звернення: 21.06.2021).

48. Міжнародний досвід попередження та протидії домашньому насильству : монографія / А.О. Галай, В.О. Галай, Л.О. Головка та ін. Київ: КНТ, 2014. 160 с.
49. Мінсоцполітики: Ратифікація Стамбульської Конвенції є частиною міжнародних зобов'язань України. Урядовий портал. 2014. 14 листоп. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/247752814>
50. Міхановська Н. Г., Штриголь Д. В., Луценко О. Л., Куратченко І. Є. Психодіагностичний комплекс для оцінки наслідків домашнього насильства у дітей: методичний посібник. Київ: ПП «КП» УкрСіч». 2019. 80 с.
51. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 01.02.2019 № 278 «Про затвердження Порядку проведення та документування результатів медичного обстеження постраждалих осіб від домашнього насильства або осіб, які ймовірно постраждали від 168 домашнього насильства, та надання їм медичної допомоги» // Офіційний вісник України від 12.04.2019. 2019 р., № 28, стор. 260, стаття 1008, код акта 94005/2019.
52. Насильство у соціокультурному вимірі сьогодення: стан, причини та механізми подолання : навчально-метдичний посібник [за заг. ред. О. А. Луценко, А. О. Полянничко]. Суми : ФОП Цьома С. П., 2016. 296 с.
53. Організаційно-правові засади запобігання домашньому насильству: реалії та перспективи: матеріали круглого столу, 31 травня 2019 р. / за ред. О. П. Рябчинської. Запоріжжя: КПУ, 2019. 174 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/>
54. Офіційний сайт ГО «Пані патронеса». Режим доступу: <https://pomogaem.com.ua/news/3096-kak-rabotaet-jurist-seti-pani-patronessa.html>
55. Пекінська декларація від 15 вересня 1995 року [Електронний ресурс]. Режим доступу http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_507.

- 56.Перунова О. С. Основні принципи загально-профілактичних заходів у сфері гендерно обумовленого насильства. Підприємництво, господарство і право. 2021. № 5. С. 99-103.
- 57.Половинкина Р. Ю. Організаційно-правові засади запобігання домашньому насильству в Польщі / Організаційно-правові засади запобігання домашньому насильству: реалії та перспективи: матеріали круглого столу, 31 травня 2019 р. / за ред. О. П. Рябчинської. Запоріжжя: КПУ, 2019. С. 133-135. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/>
58. Положення про Департамент превентивної діяльності Національної поліції України : Наказ Національної поліції України від 27.11.2015 № 123. URL: <http://old.npu.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/2162814>
- 59.Полякова О. М. Соціально-педагогічні технології роботи з чоловіками, схильними до агресії / Насильство у соціокультурному вимірі сьогодення: стан, причини та механізми подолання : навч.-методичний посібник [за заг. ред. О. А. Луценко, А. О. Поляничко]. Суми : ФОП Цьома С. П., 2016. С. 145-171.
- 60.Попередження домашнього насильства: навчальний посібник для консультантів «гарячих» ліній. Електронне джерело. Режим доступу: <https://www.google.com/search?rlz>
- 61.Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
- 62.Про затвердження Концепції Державної програми запобігання та протидії домашньому насильству в Україні: постанова Кабінету міністрів України від 10 жовтня 2018 р. №728-р.
- 63.Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 р. № 658. URL: <https://zakon.rada.gov.-ua/laws/show/658-2018-p>
- 64.Про затвердження типових положень про заклади соціальної підтримки сімей, дітей та молоді : Постанова Кабінету Міністрів України від

- 04.10.2017 № 741. База даних «Законодавство України» / ВР України.
URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/741-2017-%D0%BF>.
65. Про затвердження Типового положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі : Постанова КМУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2018-%D0%BF#Text>
66. Про затвердження Типового положення про притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі: постанова Кабінету міністрів України від 22 серпня 2018 р. №655.
67. Про невідкладні заходи із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства. Указ Президента України №398/2020.
URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3982020-35069>
68. Про утворення Державної установи «Кол-центр Міністерства соціальної політики України з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей» : Наказ Мінсоцполітики України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1458-18/print>
69. Простибоженко О. С. Заборонний і обмежувальний приписи: нові підходи у протидії домашньому насильству. Ліга.Закон. 2017. 14 груд. URL: <http://jurliga.ligazakon.ua/news/2017/12/18/167142.htm>
70. Протидія домашньому насильству: реалії і перспективи : збірник тез Обласної науково-практичної конференції (м. Чернігів, 24 жовтня 2019 р.) / Чернігів: Черніг. нац. технол. ун-т, ЧНТУ, 2019. 126 с.
71. Путівник координатора заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Практичний посібник./за заг. ред. А.Б. Блага. К.: ФОП Клименко, 2020. 156 с.
72. Сайт Всеукраїнської громадської організації «Ла СТРАДА: УКРАЇНА»
URL: <https://la-strada.org.ua/>

73. Сайт Міністерства соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/>
74. Серія сюжетів «Рідний кат» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://bezpekvdoma.com/uk/oneplus>.
75. Слабко С. М. Особливості правового регулювання запобігання та протидії домашньому насильству: міждисциплінарний комплексний підхід / Організаційно-правові засади запобігання домашньому насильству: реалії та перспективи: матеріали круглого столу, 31 травня 2019 р. / за ред. О. П. Рябчинської. Запоріжжя: КПУ, 2019. С. 147-149. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/>
76. Соціальна і корекційна робота з особами, які вчинили насильство в сім'ї : навч.-метод. посіб. : у 2 т. / за заг. ред. О. М. Бандурки, К. Б. Левченко, І. М. Трубавіної. Київ : Україна, 2013. Т. I. 136 с.
77. Стан системи попередження насильства в сім'ї в Україні: правові, соціальні, психологічні та медичні аспекти / В. М. Бондаровська, О. О. Кочемировська, Г. М. Лактіонова та ін. ; за заг. ред. О. О. Кочемировської. Київ : Клименко Ю. Я., 2010. 372 с.
78. Ткаленко О. М. До питання про взаємодію суб'єктів попередження насильства в сім'ї щодо дітей // Юридичний науковий електронний журнал. №1. 2015. С.142-146. С.145 [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.lsej.org.ua/1_2015/38.pdf.
79. Ткаленко О. М. Нормативно-правове забезпечення попередження насильства в сім'ї в Україні: стан та перспективи розвитку // Південноукраїнський правничий часопис. №3. 2014. С.35-38.
80. Ткаленко О. М. Форми й методи діяльності органів виконавчої влади щодо запобігання насильству в сім'ї щодо дітей // Право і суспільство. - №3. 2015. С.137-142.
81. Тренінговий курс для спеціалістів Попередження, виявлення і подолання випадків насильства в сім'ї та жорстокого поводження з дітьми: тренінговий курс / Автори-упорядники: Журавель Т. В., Коробченко

- Н. М., Нікітіна О. М., Сафронова О. Ф. За заг. ред. О. В. Безпалько, Т. В. Журавель. К.: ТОВ «К.І.С.», 2010. 167 с.
82. Філіппов С. С. Запобігання домашньому насильству: ризикологічний та віктимологічний напрями / Організаційно-правові засади запобігання домашньому насильству: реалії та перспективи: матеріали круглого столу, 31 травня 2019 р. / за ред. О. П. Рябчинської. Запоріжжя: КПУ, 2019. С. 149-153. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/>
83. Харитонова О. В. Гендерна обумовленість домашнього насильства та українська модель кримінально-правового реагування на нього / Організаційно-правові засади запобігання домашньому насильству: реалії та перспективи: матеріали круглого столу, 31 травня 2019 р. / за ред. О. П. Рябчинської. Запоріжжя: КПУ, 2019. С. 157-160. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/>
84. Харламова І. Попередження домашнього насильства над дітьми // Соц. педагог. 2010. № 12. С. 23 – 33.
85. Циганчук Т. В., Лях Д. Д. Причини та наслідки насильства над жінкою в сім'ї. URL: <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/3530/1/2.pdf> (дата звернення: 15.05.2022).
86. Шрамко С. С. Щодо об'єктів запобіжного впливу у сфері протидії домашньому насильству / Організаційно-правові засади запобігання домашньому насильству: реалії та перспективи: матеріали круглого столу, 31 травня 2019 р. / за ред. О. П. Рябчинської. Запоріжжя: КПУ, 2019. С. 171-173. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/>
87. Щорічна доповідь Уповноваженого з прав людини Верховної Ради України про стан додержання та захисту прав і свобод і прав людини і громадянина в Україні 2017 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua.laws>.
88. Birmingham City Council. Birmingham Domestic Abuse Prevention Strategy 2018-2023. Changing Attitudes Changing Lives [Ел. ресурс]. Доступно з: https://www.birmingham.gov.uk/downloads/file/10086/domestic_abuse_prevention_strategy_2018-2023.